

BÖLÜM 8

SEDATİF, HİPNOTİK VE ANKSİYOLİTİK İLAÇ KULLANIMINA İLİŞKİN BOZUKLUKLAR

Meltem Hazel ŞİMŞEK¹

GİRİŞ

Sedatif, hipnotik ve anksiyolitik ilaçların sakinleştirici ve uyku yapıcı etkileri mevcuttur. Ruhsal hastalıklardaki endikasyonlarının yanı sıra antikonvülsif, anestezi ve kas gevşetici olarak da kullanılmaktadırlar. Bu ilaçlarda hem fizyolojik hem de psikolojik bağımlılık gelişip, azaltılması veya kesilmesi durumlarında yoksunluk belirtileri gözlenebilir. Bağımlılık açısından bu ilaçlar, kişinin anksiyetesini azaltmak ve uyku sorununu kendi çözmek istemesi sonucu farmakolojik tedavinin dışında kullanılması ile karakterizedir (1).

Bu ilaçlar gama aminobütirik asit (GABA-A) reseptörleri için pozitif allosterik modülatörler olup, ödül ve haz mekanizmalarında GABA-A reseptör alt bölgelerini etkilerler. Bu farmakolojik ajanlar arasında en önemli olanı benzodiazepinlerdir. Bu grup, barbitüratlara göre çok daha güvenilirlerdir, yoksunluk belirtileri daha azdır, aynı miktarda kullanıma göre daha az bağımlılık riski taşırlar. Barbitüratların etkilediği GABA-A reseptör bölgeleri, benzodiazepin reseptör bölgelerine göre daha hızlı ve kolay duyarsızlaşma yaratırlar. Bu durum da barbitürat kullanımının daha tehlikeli sonuçlar ortaya çıkmasına neden olur.

¹ Uzm. Dr., Giresun Prof. Dr. A. İlhan Özdemir Devlet Hastanesi, meltem.hazel7752@gmail.com

KAYNAKLAR

1. Lader M. Benzodiazepines revisited- will we ever learn? *Addiction*. 2011;106(12): 2086-2109.
2. Stahl SM. İmpulsivite, Kompulsivite ve Bağımlılık: Sedatif Hipnotikler, *Stahl'in Temel Psiko-farmakolojisi* (Tunç ALKIN, Çev. Ed.), İstanbul, Medikal Sağlık ve Yayıncılık, 2015.
3. American Psychiatric Association. *The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (5th ed.)*. Washington, D.C: American Psyciatric Association; 2013.
4. Kahn J.R, Stevenson E, Topol.P, et al. Agitated depression Alprazolam, and panic anxiety. *American Journal of Psychiatry*. 1986;143(9): 1172-1173.
5. Haefely, W. Pharmacology of benzodiazepine antagonists. *Pharmacopsychiatry*. 1985;18: 163-166.
6. Sadock B.J., Sadock V.A., Ruiz P. Sedatif, Hipnotik ve Anksiyolitik Kullanımı ile İlişkili Bozukluklar. *Kaplan and Sadock Psikiyatri Davranış Bilimleri/ Klinik Psikiyatri*, (Ali BOZKURT, Çev. Ed.), Ankara, Güneş Tıp Kitabevleri, 2016.
7. Friedman H, Ochs HR, Greenblatt DJ, et al. Tissue distribution of diazepam and its metabolite desmethyldiazepam: a human autopsy study. *The Journal of Clinical Pharmacology*. 1985;25(8): 613-615.
8. Arıkan Z. Sedatif veya Hipnotik Kullanımına Bağlı Ruhsal ve Davranışsal Bozukluklar. *Madde Bağımlılığı Tanı ve Tedavi Kılavuzu El Kitabı*, T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 2012. p. 129-138.
9. Işık E, Işık U. *Alkol Madde Bağımlılığı Nörobiyolojisi, Kliniği, Tedavi ve Psikofarmakolojisi*, 1. Baskı, İstanbul, Sigma publishing, 2016, p. 336-341.
10. Eslek A. Sedatif-Hipnotik ve Anksiyolitikler. Evren C.(ed) *Alkol ve Madde Kullanım Bozuklukları Temel Başvuru Kitabı* içinde, Türk Psikiyatri Derneği Yayınları, Ankara, 2019, p. 460-469.
11. Patat A, Naef MM, Gessel EV, et al. Flumazenil antagonizes the central effects of zolpidem, an imidazopyridine hypnotic. *Clinical Pharmacology & Therapeutics*. 1994;56(4): 430-406.
12. Finkle WD, Der JS, Greenland S, et al. Risk of fractures requiring hospitalization after an initial prescription for zolpidem, alprazolam, lorazepam, or diazepam in older adults. *Journal of the American Geriatrics Society*. 2011;59(10): 1883-1890.
13. Turk DC, Swanson KS, Gatchel RJ. Predicting opioid misuse by chronic pain patients: a systematic review and literature synthesis. *The Clinical Journal of Pain*. 2008;24(6): 497-508.
14. Uzbay İ.T. *Sedatif Hipnotikler ve Bağımlılığı, Madde Bağımlılığı; Tüm Boyutlarıyla Bağımlılık ve Bağımlılık Yapan Maddeler*, 1.Baskı, İstanbul, Medikal Sağlık ve Yayıncılık, 2015.
15. Ives TJ, Chelminski PR, Hammet-Stabler CA, et al. Predictors of opioid misuse in patients with chronic pain: a prospective cohort study. *BMC Health Services Research*. 2006;6(1): 46.
16. McKim WA. *Drugs and Behavior – Introduction to Behavior Pharmacology*, 4. Baskı, New Jersey: Pearson Books. 2000.
17. Coupey SM. Barbiturates. *Pediatrics in Review*. 1997;18(8): 260-265.
18. Dang A, Garg A, Rataboli PV. Role of zolpidem in the management of insomnia. *CNS Neuroscience & Therapeutics*. 2011;17(5): 387-397.
19. Hajak G, Müller W, Wittchen H-U, et al. Abuse and dependence potential for the non-benzodiazepine hypnotics zolpidem and zopiclone: a review of case reports and epidemiological data. *Addiction*. 2003;98(10): 1371-1378.
20. Richardson GS, Roth T. Future directions in the management of insomnia. *The Journal of Clinical Psychiatry*. 2000;62(10): 39-45.
21. Gunja N. The clinical and forensic toxicology of Z-drugs. *Journal of Medical Toxicology*. 2013;9(2): 155-162.

22. Lôpez-Munoz F, Âlamo C, García-García P. The discovery of clordiazepoxide and the clinical introduction of benzodiazepines: Half a century of anxiolytic drugs. *Journal of Anxiety Disorders*. 2011;25(4): 554.
23. Dolder CR, Nelson MH. Hypnosedative-induced complex behaviours. *CNS Drugs*. 2008;22(12): 1021-1036.
24. Ciraula DA, Sarid-Segal O. Sedative, hypnotic, or anxiolytic related disorders. In: Sadock BJ, Sadock VA, Ruiz P(eds). *Kaplan & Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry*. 9th ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2009.
25. Smink BE, Egberts AC, Lusthof KJ, et al. The relationship between benzodiazepine use and trafik accidents: A systematic literature review. *CNS Drugs*. 2010;24(8): 639-653.
26. Weaver M. Clinical Addiction Psychiatry. Brizer D(eds), Castaneda R(eds). *Medical Sequelae of Addiction*. New York: Cambridge University Press; 2010, p. 24-36.
27. Vogel M, Knopfli B, Schmid O, et al. Treatment or 'high': Benzodiazepine use in patients on injectable heroin or oral opioids. *Addictive Behaviors*. 2013;38(10): 2447.
28. Weinbroum AA, Flaishon R, Sorkine P, et al. A risk-benefit assesstment of flumazenil in the management of benzodiazepine overdose. *Drug Safety*. 1997;17(3): 181-196.
29. Barceloux, D.G. *Medical toxicology of drug abuse: synthesized chemicals and psychoactive plants*. First Edition. New Jersey: John Wiley & Sons. 2012.
30. Saitz R. Recognition and management of occult alcohol withdrawal. *Hospital Practice*. 1995;30(6): 49-54.
31. Cross G, Hennesey P. Principles and practice of detoxification. *Journal of Primary Care*. 1993;20(1): 81-93.